№ 71 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 9

1909
ԵՐԵՍՈՒՆԵՕԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼԻ 9 № 71

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆօն № 253.

Գ. Ս. Դորօժնով

Սօլօլակսկայա փ., տուն Գուրգէնովի, տելեֆօն № 533.

ՓՕՄԻՆԻ ՇԱԲԱԹՎԱՅ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

Այսինքն՝ ապրիլ 9-ին, 10-ին և 11-ին

ՄՆԱՑՈՐԴՆԵՐԻ ԽՈՇՈՐ ՎԱՃԱՌՔ

և մի քանի շարք սառցված պատահական ապրանքներ, որոնք գնված են ֆիրմայի կողմից շատ էժան գներով, շնորհիւ ֆաբրիկաներում արդիւնաբերած աւելորդ ապրանքների. հետևաբար, բոլոր այդ ապրանքները վերոյիշեալ օրերի ընթացքում կը վաճառվեն

ԱՌԱՍՊԵԼԱԿԱՆ ԷԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

Գ. պ. գնողների առանձին ուշադրութիւնն ենք դարձնում գների ապշեցնող էժանութեան վրա։

Գների չլսված էժանութիւն

Դաշած չիթ, սկսած $8^1/_2$ կ. արշ.
Չիթ, կրէտօ, դաշած, սկսած 10 կ. արշ.
Ֆրանսիական քաթան՝ բարձր յատկութեան, շատ ամուր, սկսած $12^1/_2$ կ. արշ.
Յատուկ կտոր կանանց ամառային զգեստների համար՝ տուլսակ, գրօս-տուալ և հիանալի կար ունեցող բէսւս, որը կատարելապէս փոխարինում է թանգագին բրդեղէն կտորներին, սկսած 15 կ. արշ.
Վարտիկացու տրիկօ, կտորը 2 ր. 10 կ.,
Զգեստի համար տրիկօ, $4^1/_2$ արշ. 5 ր. 50 կ. ամբողջ զգեստի համար.
Բրդեղէն կտորներ, սկսած 45 կ. արշ.
Մետաքսէ ֆուլեար, սկսած 29 կ. արշ.
Բրդեղէն կտորների անհագին մնացորդներ.
Ներսսրբիչի քաթան, սկսած 7 կ. արշ.
Սաւաններ եզրներով, 76 կ. հատը.
Քաթանի մնացորդներ և յատուկ կտորներ սպիտակեղէնի համար։

Պատրաստի սպիտակեղէնի և գուլպաների ապրանքների բաժանմունքում, նոյնպէս և անցեալ սէզօնների բոլոր ապրանքները կը վաճառվեն

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ԷԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

Լուսամուտներում հանդէս են դրված ապրանքների բոլոր նմուշները, որոնց վրա գրված են զարմանալի էժան գներ։

Գ. ԴՈՐՕԺՆՈՎ

288. 0-2

Հայուհեաց Որբախնամ Ընկ. Վարչութիւնը

խոնարհաբար խնդրում է ընկերութեան մեծարգոյ անդամներին շնորհ բերել

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ,

որ լինելու է կիրակի, ապրիլի 12-ին Որբանոցում, Բէհբութեան փող., № 39.
Զբաղմունքի առարկաներն են.
1) Զեկուցումն Ընկերութեան գործունէութեան 1908 թւի։
2) Նախահաշիւ 1909 թւի։
3) Ընտրութիւն վարչութեան անդամների, վերստուգիչ յանձնաժողովի անդամուհիների և փոխանդամուհիների։
(Հ. Կ.) տռ. 296. 2—1

Հինգշաբթի, ապրիլի 9-ին, Կովկ. Հայոց Բարեգործ. Ընկ. նոր շինութեան դահլիճում (Արտա-Արտասկի հրապ., սեփ. տ.)

կը կայանայ

Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԿԱՆ ՆԻՍՏԸ

Որտեղ ընկերութեան անդամ ԳԱՐԵԳԻՆ ԼԵՒՈՆԵԱՆԸ կանի բանախօսութիւն

„ՀԱՅ ԱՇՈՒՂՆԵՐ“.

Ծրագիրը.—Ա. Մաս. Աշուղը պատմական շրջաններում. ա) օտար ազգերի մէջ, բ) հայոց մէջ։ Աշուղների նշանակութիւնը. ա) աշուղը երգիչ, երաժիշտ, գրող. բ) աշուղը հասարակական գործիչ։ Բ. Մաս. Աշուղական արուեստ. ա) երգերի տաղաչափութիւնը և ձևերը. բ) եղանակները և երաժիշտ. գործիքները։ Աշուղի կեանքը, անհատական և հասարակական։

Մանրամասն ծրագիրը կը բաժանվի նիստի օրը։

Բանախօսութեան միջոցին երգերը և եղանակները կը նուագեն ու կերգեն աշուղներ՝ աշուխ Ջամալի ղեկավարութեամբ։ Պարեղանակների և պարսկական եղանակների համար Ալէքսանդրօպոլից հրաւիրված է յայտնի թառ ածող Գրիգորը իր խմբով։

Սկիզբն է $7^1/_2$ ժամին երեկոյեան

Տեղերի գները. I կարգ 1 ր. 50 կ., II—V կարգ 1 ր., VI—X կարգ 50 կ., մնացած կարգերը դպրոցականների համար 30 կոպ.։

Մուտքը յատկացված է աշուղ Ջիւանու երգերի հրատարակութեան ֆօնդին։

Տոմսակները վաճառվում են եղբ. Սուզանաջեանների երաժ. մագազինում և «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցում. Նիստի օրը Բարեգ. Ընկ. գրասենեակում։
(Կ. Հ.) (տռ.) 280. 2—2

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջապէս Պետ. Հեռ. Գործակալութիւնը հաղորդեց, որ Նորին Կայսերական Մեծութիւնը բարեհաճեց հաստատել հայ-լուսաւորչական պատրիարք Մատթէոս արքեպիսկոպոս Իզմիրլեանին էջմիածնի պատրիարք և ամենայն հայոց կաթողիկոս։

Ահա Գործակալութեան հեռագիրը, ապրիլի 7-ից.

«Թագաւոր Կայսրին հաճոյ եղաւ Կ. Պոլսի հայ-լուսաւորչական պատրիարք Մատթէոս Իզմիրլեանին ամենաողորմածաբար հաստատել էջմիածնի պատրիարքի և ամենայն հայոց կաթողիկոսի պաշտօնի մէջ»։

Այսպիսով համազգային ընտրութիւնը, որ տեղի ունեցաւ 1908 թ. նոյեմբերին էջմիածնում, ստացաւ ռուսաց կայսերական իշխանութեան սանկցիան և հայոց եկեղեցին ստացաւ իր պետին, որ այսուհետև կը կոչվի Մատթէոս Բ. կաթողիկոս ամենայն հայոց։

Շնորհաւորելով Նորին Վեհափառութիւն Մատթէոս Բ. ամենայն հայոց կաթողիկոսի հաստատութիւնը կաթողիկոսական պաշտօնի մէջ, ցանկանալով որ նա որքան կարելի է շուտով ստանձնէ իր պաշտօնը և վերջ տայ հայրապետական աթոռի քայքայիչ և անկեալ վիճակին, մենք գիտենք միևնոյն ժամանակ, որ նրա առաջ ճանապարհը լինելու է փշոտ և գործունէութեան ասպարէզը շատ ծանր, բայց հաւատացած ենք, որ, կանգնելով ժողովրդական իրաւունքի պաշտպանութեան և ժողովրդական հողի վրա ազգային-եկեղեցական գործերի մէջ, նա կը կարողանայ արժանաւորապէս և օգտակար կերպով հովւել հայոց ժողովրդական եկեղեցին։

ՎՃՌԱԿԱՆ ՐՈՊԷՆԵՐԻ ԱՌԱՋ

Վճռական րոպէների մէջ է գտնվում Կ. Պոլիսը։

Երիտասարդ-Թիւրքերին հաւատարիմ մնացած ստուար զօրագնդերը կանգնած են մայրաքաղաքի մօտ։ Եթէ գործը դիմեց զէնքի, կարող են տեղի ունենալ շատ վտանգաւոր ընդհարումներ, արիւնահեղ մաքառումներ։

Թիւրքական պարլամենտը զգում է ճգնաժամի սարսափելի սրութիւնը և շտապով բանակցութիւններ է վարում երիտասարդ-Թիւրքերի ղեկավարների հետ. բայց րոպէները վճռական դեր կարող են կատարել և դէպքերը կը կանխեն ձգձգվող բանակցութիւններին։

Հեռագիրները բերին Աբդիւլ-Համիդի հրաժարականի մասին օսմանեան գահից իր եղբայր վաթսունամեայ Ռեշադ-էֆենդիի օգտին. բայց այդ լուրը դեռ ենթադրական է և մինչև այժմ չէ վաւերացվել։ Սակայն կարևոր է լուրի երևալը իբրև ժամանակի նշան և տրամադրութիւնների արտայայտութիւն։ Եւ անկասկած՝ սուլթանի դիրքը խախտված է այն յեղաշրջումից յետոյ, որ կատարեցին հին-Թիւրքերի կողմնակիցները Եըլդըզի հաւանութեամբ։

Երիտասարդ-Թիւրքերի կէս տարի վարած իշխանութիւնը այնքան հանգստութիւն և բարիք պատճառեց Թիւրքիայի ժողովրդին, որ սա չէ կարող չը ցանկանալ, որ վերահաստատվի խախտված կարգը և պետական ղեկը անցնի դարձեալ նրանց ձեռքը։ Այն մասնաւոր սխալները, որոնք գործվում էին երիտասարդ-Թիւրքերի կողմից, նսեմանում են այն բարիքների առաջ, որ տալիս էր նրանց գերիշխանութիւնը պետական գործերի ղեկավարութեան մէջ։

Եւ անշուշտ՝ նրանց վերադառնալով նորից կը խաղաղվեն յուզված մտքերը և կը վերահաստատվի կանոնաւոր պետական և վարչական կեանք օսմանեան երկրում, ուր վերջին երեսուն տարվայ ընթացքում ստեղծվել էր մի այնպիսի գժոխք, որի հեռաւոր ուրուականն անգամ սարսափեցնում է Թիւրքիայի ժողովրդին։

Այն համերաշխութիւնը, որ ստեղծվեց վերջին օրերս Թիւրքիայի մայրաքաղաքի և ուրիշ տեղերի քաղաքական կուսակցութիւնների մէջ, ցոյց է տալիս, որ Թիւրքիայի հին րէժիմի սարսափը այնքան ուժեղ է, այնքան դեռ թարմ է բոլորի յիշողութեան մէջ, որ ամեն ոք, ամեն մի կուսակցութիւն պատրաստ է փոխադարձ զիջումներ անել, միայն թէ հին գժոխքի ուրուականը դէն մղված լինի և վերացած։

Կ. Պօլսում կատարվող եղելութիւնները ունեն խոշորագոյն նշանակութիւն ոչ միայն Թիւրքիայի ժողովուրդների համար, այլ և եւրոպական խաղաղութեան համար։ Ճգնաժամի բարեյաջող լուծումը, երիտասարդ-Թիւրքերի վերադարձը և վերահաստատումը կազատի Թիւրքիացիներին ծայրագոյն պատահարներից և կորստաբեր արհաւիրքներից՝ միևնոյն ժամանակ ապահովելով և եւրոպական խաղաղութիւնն անակնկալ փորձութիւնից։

Ա. Քալանթար

ԻՐԱՆԻ ՄՕՏԱԼՈՒՏ ԱՆԿՈՒՄԸ

Թիւրքիայի մէջ յանկարծակի բռնկած «պրօնունցիամենտօն» կամ զինւորական ապստամբութիւնը և արիւնահեղ դէպքերը, դէպքեր, որոնք գուցէ վերաբանան անաւոր արևելեան հարցը, մի րոպէ մոռացնել տուին Պարսկաստանում կատարվող և այդ երկրի համար ճակատագրական նշանակութիւն ունեցող ու ոչ նուազ կարևոր պատմական դէպքերը։

Անգլիական «Fox» պատերազմական նաւի Բուշիր, իսկ ռուսական «Красноводскъ» պատերազմական նաւի Էնզէլի գալը այնպիսի դէպքերի են, որոնք կարող են ահագին հետևանքներ ունենալ Պարսկաստանի համար և սկիզբն դնել նրա քաղաքական գոյութեան անկման։

Անգլիան և Ռուսաստանը—երկու ամենից շատ շահագրգռված պետութիւնները պարսկական գործերում—մինչև այսօր չէզոք դիրք էին բռնել, ներգործական միջամտութիւն չէին ունենում այդ գործերի մէջ և բաւականանում էին բարեկամական խորհուրդներ տալով շահին՝ հաշտվել իր ժողովրդի հետ, կատարել խոստումները՝ սահմանադրութիւն տալու մասին։

Այժմ խօսքից նրանք անցել են գործողութեան, ակտիվ գործողութեան։ Վաղուց նրանք բանակցութիւններ էին վարում այն մասին, թէ ինչպէս գործեն Պարսկաստանում։ Նաւերի առաքումը ցոյց է տալիս, որ այդ երկու պետութիւններն արդէն եկել են որոշ համաձայնութեան և ունեն գործողութեան որոշ ծրագիր։ Ի հարկէ, նրանց գործողութեան գլխաւոր նպատակն՝ իրանց հպատակների և առևտրական շահերի պաշտպանութիւնն է, որովհետև թէ Բաղեշահում փակված Մահմէդ-Ալի շահը և թէ Թաւրիզում պաշարված յեղափոխականները հասցրել են գործերը այն վիճակին, որ ներկայումս ամբողջ երկրում տիրապետում է կատարեալ անիշխանութիւն և կազմալուծումն։ Եւ այսօր ամենքի համար պարզ է, որ ոչ շահը, ոչ յեղափոխականները չեն կարողանալու որևէ կարգ, կանօն հաստատել երկրում. այսօր պարզ է, որ միայն արտաքին միջամտութիւնը կարող է վերջ դնել երկրի մէջ տիրող անարխիային, որից այնքան տուժում է թշուառ ժողովուրդը, զրկված հացից, ապրուստի միջոցից, երկրագործութիւնից և որին սպառնում է ահռելի սովի ուրուականը։

Բայց որքան ցանկալի է այդ արտաքին միջամտութիւնը. ինչ տեսակ գնահատութիւն կը գտնի նա ապագայ պատմութեան և սերունդների դատաստանի առաջ, դա մեր տեսութեան ներկայ շրջանակից դուրս է։

Ի հարկէ, դեռ ոչ մի նշան չը կայ, ապացուցանող, թէ երկու մեծ պետութիւնները, որոնք դեռ երկու տարի առաջ որոշեցին իրանց ազդեցութեան շրջանները Պարսկաստանում, ագրէսսիվ կամ գրաւման քաղաքականութեան կը հետևեն, բայց, ինչպէս շատ ճիշդ կերպով նկատում է «Слово» լրագիրը, չը պէտք է մոռանալ, որ այժմ կատարվում է միայն առաջին քայլը, որին կարող են հետևել և ուրիշ շատ քայլեր, որովհետև,—նկատում է լրագիրը,—որքան էլ այդ պետութիւնները ցանկանան սահմանափակել իրանց միջամտութիւնը իրանց հպատակների գոյքի և կեանքի պաշտպանութեամբ, չէ կարելի նախատեսել այդպիսի միջամտութեան սահմանները։ Չէ՞ որ կարող է պատահել, որ այդպիսի օգնութիւն պէտք կը լինի ոչ միայն Բուշիրում, Էնզէլիում, այլ և ուրիշ շատ կէտերում, և այն ժամանակ հարկաւոր կը լինի գրաւել ամբողջ շրջաններ։

Յամենայն դէպս, պատերազմական նաւեր ուղարկելով, Անգլիան և Ռուսաստանը, բացի իրանց հպատակների պաշտպանութիւնը, ի նկատի են ունեցել, հաւանօրէն, նաև ազդեցութիւն գործել Պարսկաստանի և երկու կռւող կողմերի վրա, բայց դժուար թէ նրանք կամենային բարդացնել իրանց պաշտօնը Պարսկաստանում գրաւումներով։

«Այս պետութիւնները,—ասում է «Слово» թերթը,—շահագրգռված են միայն նրանով, որ Պարսկաստանում շուտափոյթ կերպով անդորրութիւն հաստատվի։ Այդ անդորրութիւնը հաստատել չեն կարող ոչ շահը, ոչ յեղափոխականները։ Եւ որովհետև Պարսկաստանի կուլտուրական այժմեան մակարդակը, ի նկատի ունենալով թշնամական կողմերի կռիւը, հասցնում է երկիրը կատարեալ անիշխանութեան և չէ կարելի անվերջ սպասել այդ կռւի հետևանքին, ուստի անհրաժեշտ է, վերջապէս, ճնշումն գործ դնել շահի և յեղափոխականների վրա, հաշտեցնել նրանց որևէ մէջլիսով, աջակցութիւն ցոյց տալ վերանորոգված կառավարութեան, և հաստատելով զգալի խաղաղացումն, մի կողմն հեռանալ։ Այդ պէտք է լինի, իսկապէս, Ռուսաստանի և Անգլիայի միսսիան, որի մասին, ի հարկէ, աւելի հեշտ է գրել,

քան էրագործել։ Մանաւանդ շատ փափուկ է Ռուսաստանի դերը։ Հիւսիսում կենտրոնացած են այն բարոյական և նիւթական ոյժերը, որոնք իրանց տրամադրութեան ներքոյ ունեն պարսկական նացիոնալիստները։ Ամեն մի ծուռ քայլ մեր կողմից կարող է բարդութիւններ առաջ բերել, որոնք կարող են աճել և ձգել մեզ մեծ հոգսերի և ծախքերի մէջ»։

Անշուշտ, ռուսական և անգլիական ներկայ միջամտութիւնից մեծապէս կօգտվի շահը։ Սակայն դժբաղդութիւն է, որ վերջինս ետ չէ ըմբռնում դրութեան վտանգաւոր կողմը և չէ հասկանում, թէ՛ և՛ իր գահի, և՛ երկրի օգտի համար անհրաժեշտ է հաշտվել ժողովրդի հետ, տալ նրան սահմանադրական իրաւունքներ և մտցնել րէֆորմներ։

Հ. Առաքելեան

ԱԴԱՆԱՅԻ ԿՈՏՈՐԱԾԸ

Կ. Պոլիս, 6 ապրիլի

Պալատը որոշեց հարցապնդում անել կառավարութեանը Ադանայում կատարված հայկական ջարդերի մասին։ Կարդացվեցին բազմաթիւ հեռագրեր, որոնցով պալատից օգնութիւն է խընդրվում։

—

Բէյրութ, 6 ապրիլի

Այստեղ մեկնեց Թիւրքական մի նաւ հարիւր զինուորներով Մէրսինիցի անկարգութիւնները ճնշելու համար։

(Հ. Գ.)

—

Լոնդոն, 7 ապրիլի

Րէյտէրին հեռագրում են Կ. Պոլսից. «Հիւպատոսները հաղորդում են, որ Ադանայի վիլայէթում տեղի ունեցած վերջին անկարգութիւնների ժամանակ սպանված են 5000 հոգի»։ (Հ. Գ.)

—

Մասնաւոր տեղեկութիւնների համաձայն, Ադանայում ապստամբութեան ժամանակ սպանված հայերի թիւը հասնում է 400 հոգու։ Ի միջի այլոց սպանված են երկու ամերիկական միսիոնարներ։ («Ե.»)

ՅՈՒԶՄՈՒՆՔՆԵՐԸ ԹՈՒՐՔԻԱՅՈՒՄ

—

Կ. Պոլիս, 6 ապրիլի

Փոքր Ասիայում Կաստամոնի վիլայէթը իրան անկախ է յայտարարել մինչև ապօրինի կաբինէտի փոփոխութիւնը։ Ընդհակառակն, Դիարբէքիրի քիւրդերը խոստանում են օրինակելի պատիժ տալ կրօնը վիրաւորողներին։

(Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 6 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հեռագրում են Կ. Պոլսից. «Տրապիզոնում 4000, Երզընկայում 15,000 մարդ պատրաստ են գալ Կ. Պոլիս»։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 6 ապրիլի

Պետ. Հեռ. Գործ. Թղթակիցը շրջեց ամբողջ քաղաքը։ Ամենուրեք հանգիստ է, ոչ մի դիմադրելու պատրաստութիւններ չեն նկատվում։ Խանութները բաց են։ Փողոցները լի են։ Կոմիտէտի աւանգարտը գրաւեց Սան-Ստեֆանոն։ 26,000-ից բաղկացած զօրաբանակը հեռանում է Չաթալջայից, ուր նորանոր գնդեր են գալիս։ Կոմիտէտի աւանգարտին յարվեցին ալբանացիները, Սանդանսկու, Պէևվի և Պանիցի բօլգարական հրոսակախմբերը, սակայն յոյները, ինչպէս տեղեկացնում են Սալօնիկից, ձեռնպահ են մընացել։ Կոմիտէտի զօրքի հրամանատարը հեռագրեց բոլոր դեսպանատներին և միսիաներին, որ երաշխաւորում է քրիստոնեաների և օտարազգիների ապահովութեան համար։ Զօրաբանակը մայրաքաղաք կը հասնէ Քեաղըտ-խանէի բարձունքներով։ Քաղաք կը մտնեն միայն երկու բատալիօններ կարգուկանոնի պահպանութեան համար։ Այս զօրախաղի գործադրութիւնը սպասվում է երեկոյեան կամ գիշերը։

Տեղիս զօրքերը լքվեցին։ Զինուորները երդում կերան հնազանդվել օֆիցերներին։ Հոգևորականութեան ահրաբական լրագիրները փոխեցին նախկին տոնը և արդէն ջատագովում են կոմիտէտին և ազատութեան հերոսներ՝ Նիազի-բէյին և Էնվէր-բէյին։ Բոլորն էլ խոնարհվում են առաջացող ոյժին։

«Օսմանէ-Լլօյդը» հաղորդում է, թէ իբր Բ. Դուռը թոյլատրել է օտարազգի նաւատորմներին Բօսֆոր մտնել։ Ռուսաց դեսպանը լրագիրներով հերքում է ռուսական նաւատորմի գալստեան լուրը։

Ծովային նախկին մինիստրը, որին սպանված էին կարծում, կենդանի է։ Նա պալատին հեռագրում է, որ նրան աջողվեց փախչել. նա պատրաստ է ծառայել հայրենիքին։

Մօնաստիրից հաղորդում են. «Կանգնելով կոմիտէտի գլուխ, գեներալ-նահանգապետը խզեց յարաբերութիւնները կենտրօնական իշխանութեան հետ, կազմելով մի խորհուրդ, որին մասնակցելու հրաւիրեց երկուական ներկայացուցիչների ամեն մի քրիստոնեայ ժողովրդի կողմից։ Նա սուլթանին մի սպառնական հեռագիր ուղարկեց, պահանջելով վերահաստատել նախկին կաբինէտին և վերացնել բոլոր նոր կատարվածը»։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 6 ապրիլի

Պալատի դռնփակ նիստում քննվեց այն հարցը—ընդունէ՞լ արդեօք կաբինէտի հրաժարականը, թէ՞, լսելով դեկլարացիան, պահել կաբինէտին իշխանութեան մօտիկ մինչև ճգնաժամի լուծվելը։ Որովհետև անհնարին եղաւ այժմ նոր կառավարութիւն կազմել, պալատը որոշեց պահել կաբինէտին, անվստահութիւն չը յայտնելով նրան։ Պալատի համար անպատեհի կերպով, պարլամենտ եկաւ կաբինէտն ամբողջ կազմով։ Ժամը 5-ին նիստը վերսկսվեց դարձեալ դռնփակ։ Կաբինէտը հաղորդագրութիւն արաւ, որի բովանդակութիւնը առայժմ յայտնի չէ։ Ժամը 5 և 20 րօպէին դռները բացվեցին։ Մեծ վէզիր Թէվֆիկ-փաշան ամբիօն բարձրացաւ։ Նրա քարտուղարը կարդում է հետևեալ դեկլարացիան. «Կաբինէտը իշխանութիւնն ընդունեց այս դժուարին րօպէին միմիայն սահմանադրութիւնը պահպանելու նպատակով։ Օրագիր մշակել կաբինէտը անկարող եղաւ, սակայն մտադիր է ամրապնդել սահմանադրական րէժիմը երկրի ներսում և խաղաղութիւն պահպանել դըրսում։ Վերջին տեսակէտից արդէն քայլ արված է Բօլգարիայի հետ համաձայնութիւն ստորագրելով։ Կաբինէտը խնդրում է պալատի վստահութիւնը»։ Պալատը որոշեց վստահացման հարցը յետաձգել ապրիլի 11-ին։

(Հ. Գ.)

—

Օդեսսա, 6 ապրիլի

Երէկ «Կորօլէվա Օլգա» շոգենաւով տեղս հասան Կ. Պոլսից՝ շրջերը փախած՝ փախստական երիտասարդ-Թիւրքերի կոմիտէտի անդամներ՝ «Թանինի» խմբագիր Հիւսէին-Ջահիդ-բէյը և Սալօնիկի պատգամաւոր Մեհմէդ-Ջէվադ-բէյը և նոյն օրն եւեթ մեկնեցին Բուդապեշտ։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 6 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հեռագրում են Սօֆիայից. «Մակեդօնիայի զանազան տեղերից, մասնաւորապէս Սալօնիկից ստացված միանման տեղեկութիւնների համաձայն, երիտաս.-Թիւրքերը զէնքեր և զինուորական պլտոյքներ են բաժանել բօլգարական ազգաբնակութեան մէջ։ Բօլգարական շատ կամաւոր զինուորներ, որոնցից մի քանիսը նախկին յեղափոխականներ են, լուրեբին նայած, մտել են երիտասարդ-Թիւրքերի շարքերը»։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 6 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հեռագրում են Կ. Պոլսից. «Երիտասարդ-Թիւրքերի կոմիտէտը լրագիրներին պաշտօնական հաղորդագրութիւն ուղարկեց, թէ կոմիտէտի կացութեան տեղը փոխադրվում է Մակեդօնիա. տեղիս կոմիտէտը ոչ ոքի լիազօրութիւն չէ տուել որևէ բան ստորագրել։ Վերջինս վերաբերում է նորերս կազմակերպված «Օսմանեան միութեան» կոչի տակ ստորագրելու խնդրին»։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 6 ապրիլի

Պատգամաւորների պալատ։ Նիստը վերսկսվելուց յետոյ, կարդացվում են դռնփակ հեռագրներ, որոնցով հպատակութիւն են արտայայտում սահմանադրութեան և պարսաւանք յայտնվում կաբինէտին ու Եըլդըզին։ Ժամը 3 և 15 րօպէին կրկին յայտարարվում է դադար։ Պալատը շատ յուզված է։ Պատգամաւորները ցաւ են յայտնում, որ ապրիլի 2-ին յեղաշըրջումը արդարացրին, և ելք են որոնում այդ որոշումով ստեղծված դրութիւնից։

Չաթալջա մեկնած զինուորական գործակալները մեծ գովասանքով են խօսում կոմիտէտի զօրքերի կարգապահութեան մասին։ Նրանց առաջխաղացութիւնը շարունակվում է։ Ճգնաժամի լուծումը սպասվում է գիշերս։ Անորոշ է պահում իրան նաւատորմը։ Բանակցութիւններ են վարվում նաւաստիների հետ արիւնհեղութեան առաջն առնելու համար։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 7 ապրիլի

Այժմ բոլոր մեծ պետութիւնները արդէն յայտնել են, որ համաձայն են Բերլինեան դաշնագրութեան 25-րդ յօդուածի վերացմանը։

«Ֆրեմդենբլատը» գրում է. «Աւստրօ-Ունգարիան և մեծ պետութիւնները, նկատի առնելով Թիւրքական այժմեան ճգնաժամը, կը հրաժարվեն որևէ դիրք բռնել այդ գործում, յուսալով որ այժմեան միջադէպը շուտով կը լուծվի։ Որովհետև այժմեան ցընցումները արգասիք են Թիւրքաց քաղաքական կուսակցութիւնների ներքին կռւի, ըստ երևոյթին չը պէտք է երկիւղ կրել օսմանեան քրիստոնեաների կամ օտարազգիների վիճակի համար։ Ադանայի միջադէպը անկասկած պէտք է վերագրել աւելի շուտ տեղական պատճառներին»։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 7 ապրիլի

Քաղաքում առ այժմ հանգիստ է։ Րէակցիօնէրները և ահրարները փախչում և թաքնվում են։ «Մահմեդական ասսօցիացիայի» օրգանը կրկին խօսեց գրգռված տոնով։ Նրա խմբագրին ենթարկեցին պատասխանատւութեան։

(Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 6 ապրիլի

Պատգամաւորների պալատ։ Կէս օրին նիստը տեղի է ունենում դռնփակ։ Քննվում է այն հարցը, թէ ինչ յարաբերութիւն պէտք է ունենալ նոր կաբինէտի վերաբերութեամբ, որին երկիրը անվստահութեամբ ընդունեց։ Վճիռ չը կայացաւ։ Որոշվեց միայն խնդրել կաբինէտին, որ մտադիր է այսօր ներկայանալ պալատին, մի փոքր սպասել։ Վիճաբանութիւնների ժամանակ հարց ծագեց պալատի նիստերը կոմիտէտի զօրքերի գլխաւոր բանակատեղում կատարելու մասին, որ շատ վէճերի առիթ դարձաւ։ Ժամը 1 և 20 րօպէին յայտարարվում է ընդմիջում։

Այսօր Չաթալջայից սպասվում է մայրաքաղաքի բերդապահ զօրքի նախկին կառավարիչ Մահմուդ-փաշան։ Նա ստանձնելու է կոմիտէտի զօրքերի հրամանատարութիւնը։ («Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 7 ապրիլի

«Կորրեսպօնդենց Բիւրօյին» հեռագրում են Կ. Պոլսից. «Նշանները ցոյց են տալիս, որ խաղաղ ելքը, այսինքն հաշտութիւնը մօտենում է։ Մանրամասնութիւնները առ այժմ անկարելի է ստուգել։ Այդ տեսակ նշաններից մէկը կարող է համարվել այն կարգադրութիւնը, որ տուել է զինուորական մինիստրութիւնը արևելեան երկաթուղիների վարչութեանը Կ. Պոլսի առջև կենտրօնացած Սալօնիկի և Ադրիանուպոլսի զօրքերին հաց ու մթերքներ մատակարարելու մասին։ Քաղաքում հանգստութիւն է տիրում»։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 7 ապրիլի

Սալօնիկից «Կորրեսպօնդենց Բիւրօյին» հաղորդում են.

«Այստեղի տրամադրութիւնը մի փոքր աւելի է խաղաղասիրական, սակայն կոմիտէտը պահանջում է մահվան պատժի ենթարկել յեղաշրջման բոլոր յանցաւորներին և փոխել Կ. Պոլսի ամբողջ քաղաքապահ զօրքը։ Զօրքերը Կ. Պոլիս մտնելուց յետոյ այնտեղ պաշարողական դրութիւն կը յայտարարվի։ Առաւօտեան ժամը 11-ից սկսած Սալօնիկի զօրաբանակի հրամանատարը մշտական բանակցութիւններ է վարում Կ. Պոլսի հետ։ Բացի քաղաքի զօրքը փոխելուց, հաւանօրէն կը պահանջեն պաշտօնի վերակոչել Հիլմի փաշային և միւս մինիստրներին ու Ահմէդ Րիզային։ Սուլթանը կը մնայ գահի վրայ, բայց նրա իշխանութիւնը աւելի ևս կը սահմանափակվի։ Խաղաղութիւն է տիրում. հասարակական ծառայութիւնն ու գործերը ընթանում են կանոնաւոր կերպով։ Սենսացիօն լուրերը Եըլդըզի վերաբերմամբ զուրկ են հիմքից։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 7 ապրիլի

Կ. Պոլսի վրա գնացող զօրքերի հրամանատար Հիւսնի փաշան երէկ հեռագրով դիմեց գլխաւոր զինուորական շտաբի կառավարչին, որով պախարակում է զինուորական ապստամբութիւնը և յայտնում, որ երկրորդ և երրորդ զօրաբանակների բաւականաչափ խոշոր ոյժերը հասել են Սան-Ստեֆանօ, Քիւչուկ և Բէօյուկ-Չեքմէջէ, որպէսզի եռանդուն միջոցներ ձեռք առնեն պահպանելու սահմանադրութիւնը, վերականգնելու կարգը մայրաքաղաքում և պատժելու յանցաւորներին ու լրտեսներին։ Հեռագիրը պահանջում է Կ. Պոլսում գտնվող ցամաքային և ծովային զօրքերից՝ 1) արգելք չը լինել վերականգնելու իրանց պաշտօններում բոլոր հրամանատար օֆիցերներին. Պոլսի քաղաքային զօրքի բոլոր զինուորներն ու ունտեր-օֆիցերները պէտք է ղուրանի վրա երդւեն շէյխ-ուլ-իսլամի և իրանց գլխաւորների ներկայութեամբ, որ կուրօրէն պիտի հնազանդվեն իրանց բոլոր օֆիցերների հրամաններին, այլ ևս չեն միջամտի քաղաքականութեանը և կը զբաղվեն միայն իրանց զինուորական պարտաւորութիւններով. 2) չը միջամտել այն խիստ միջոցներին, որոնց ձեռք կառնէ քաղաք մտնող զօրքը դաւաճաններին պատժելու համար. ընդհակառակը՝ հարկաւոր է տեղեկացնել օֆիցերներին լրտեսների մասին, և եթէ քաղաքապահ զօրքերը կընդունեն այդ պահանջները, այն ժամանակ նրանց ոչ ոք ձեռք չի տայ։

Հիւսնի փաշան, երեկվայ թւով հրատարակած իր Թռուցիկների մէջ, յայտարարում է, որ Պոլիս եկող զօրքերի նպատակն ու ցանկութիւնն է հաստատել սահմանադրական կառավարութիւնը, ապացուցանել որ ոչ մի օրէնք, ոչ մի ոյժ վեր չէ կանգնած սահմանադրութիւնից, և վերջին անգամ դաս տալ դաւաճաններին։ Ազգաբնակութեանը և չէզոք մնացած զօրքերին հովանաւորութիւն ցոյց կը տրվի, միայն յեղաշրջման հեղինակներն ու մասնակցողները չեն խուսափելու պատժից։ Ուլէմների դասակարգին հարկաւոր յարգանքը ցոյց կը տրվի, բացի լրտեսներից, որոնք ուլէմների հագուստով համարձակվեցին ստորացնել կրօնը և ապստամբութիւն քարոզել։ Երկրի ներքին կարգը չի խանգարվի, ամենքի կեանքը կը պահպանվի։ Օտարերկրեայ միսսիաներն ու բոլոր օտարերկրացիները չեն անհանգստացվի։

Զմիւռնայում կանգնած նաւատորմը յայտնեց, որ ինքը պատրաստ է ենթարկվել երիտասարդ-Թիւրքերի կոմիտէտին։ Զօրքերի ուղարկումը Ադրիանուպոլիս և Կ. Պոլիս դադարեցված է։ Սալօնիկի շրջանից դեռ ևս շարունակում են զօրքեր ուղարկել։ (Հ. Գ.)

ՍՈՒԼԹԱՆԻ ԳԱՀԻՑ ՀՐԱԺԱՐՎԵԼՈՒ ԼՈՒՐԵՐԸ

—

Վիէննա, 6 ապրիլի

«Նէօյէ-Ֆրէյէ-Պրէսսէի» արտակարգ հրատարակած յաւելուածում մի հեռագիր է տպված Կ. Պոլսից, որով ազդարարվում է, որ սուլթան Աբդիւլ-Համիդը մտադիր է գահից հրաժարվել։ Նրա յաջորդը կը լինի Րէշադ - էֆենդին։ Համապատասխան Թռուցիկ կազմվում է Րէշադի ներկայութեամբ։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 7 ապրիլի

Կոմիտէտի զօրքերը ներկայումս բանակցութիւններ են վարում սերասկերատի հետ։ Վերջինս թոյլատրեց մայրաքաղաքից մթերքներ տանել Սան-Ստեֆանօյում կենտրօնացած զօրքերի համար։ Շէյխ-իւլ-իսլամը խորհրդակցում է զինուորական մինիստրի հետ։ Մեծ վէզիրը գտնվում է Եըլդըզում։ Լուրերին նայելով, որ դեռ ևս չէ ստուգված սակայն, սուլթանին 48 ժամ ժամանակամիջոց է տրված գահից հրաժարական տալու համար։ Պատգամաւորների մի մասը գնաց Չաթալջա զօրքի մօտ մնալու նպատակով։ Զօրքերի կենտրօնացումը շարունակվում է։ (Հ. Գ.)

—

Կ. Պոլիս, 7 ապրիլի

Լուրեր են պտտում սուլթանի փախուստի և նրան երդմնազանցութեան համար գահընկէց անելու ֆէթվա պատրաստելու մասին։ Սակայն յիշեալ լուրերը հերքվում են Բ. Դրան կողմից։ Եթէ նոր սուլթան նշանակվի, հաւանօրէն կը լինի Րէշադ-էֆենդին՝ Մահմէդ V անունով։

—

Վիէննա, 7 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հեռագրում են Կ. Պոլսից. «Սուլթանի գահից հրաժարվելու լրագրական տեղեկութիւնները չեն հաստատվում»։ (Հ. Գ.)

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ

—

Թաւրիզ, 6 ապրիլի

Տեղական անջումանը դիմեց ռուսաց և անգլիական հիւպատոսներին և խնդրեց միահամուռ կերպով քննել քաղաքում ստեղծված իրերի դրութիւնը։ Պարզվեց, որ միանգամայն անհնարին է հաց հայթայթել Թաւրիզում գտնվող օտարահպատակներին, այդ պատճառով էլ անջումանը հիւպատոսներին խնդրեց աշխատել ստանալ պարսից կառավարութեան համաձայնութիւնը, որպէսզի բանակցութիւններ սկսվեն կաւիր խաղաղութեամբ աւարտելու մասին հետևեալ պայմաններով.—դէպի Վասմինջ տանող ճանապարհը կը բացվի, քաղցած ազգաբնակութեան համար կը թոյլատրվի ամեն օր 3500 պուդ ալիւր կամ ցորեն մատակարարել. անջումանը երաշխաւորում է, որ հացը կը գործածվի բացառապէս ազգաբնակութեան կարիքների համար և ոչ թէ ֆէդայիների. հէնց որ ճանապարհը բացվի, անջումանը պատգամաւորներ կը նշանակէ կառավարութեան հետ բանակցելու համար և յարաբերութեանց մէջ կը մտնէ մի քանի ուրիշ քաղաքների հետ, ինչպէս են Րաշտը և Սպահանը, որպէսզի դրութիւնը խաղաղութեամբ վերջացնեն. բանակցութիւնների ամբողջ ժամանակաշրջանում պատերազմական գործողութիւնները երկու կողմից էլ կը դադարեն։ Անջումանը յայտնում է, որ Ատրպատականի ազգաբնակութիւնը ոչինչ չունի շահի դէմ և միայն ցանկանում է, որ վերահաստատվի սահմանադրութիւնը ու մտցվեն արդարացի օրէնքներ։

Թաւրիզում յիրաւի որ պաշարեղէն շատ քիչ կայ, այնպէս որ գուցէ շուտով քաղցածները ապստամբվեն, որից կարող են փչանալ հայկական թաղը և նրանում ապրող եւրոպացիները։

(Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 7 ապրիլի

Թաւրիզի գեներալ-հիւպատոսարանի կառավարչից ստացված տեղեկութիւնների համաձայն, սովի պատճառով յուսահատութեան հասած ազգաբնակութիւնը, գլուխ ունենալով ֆէդայիներին, մտադիր է հաց ճարելու համար քարուքանդ անել հայկական թաղերը և այնտեղ գտնվող ռուսական ու անգլիական հիւպատոսարանները։ Շարժման պարագլուխները ըստ երևոյթին յոյս ունեն, որ այդ ճանապարհով, իսկ ծայրայեղ դէպքում հիւպատոսներից մինի սպանութեամբ, հնար լինի առաջ բերել միջամտութիւն Ռուսաստանի կողմից, որը կուշացնէ շահի զօրքերի Թաւրիզը գրաւելու փորձը և հնարաւորութիւն կը տայ յեղափոխականներին թաքնվել։

Ի նկատի ունենալով իրերի այդօրինակ դրութիւնը, ռուսաց կառավարութիւնը յանձնեց Թէհրանի իր ներկայացուցչին կտրականապէս շահից պահանջել, որ հրաման արձակէ անմիջապէս բաւականաչափ ուտեստի մթերքներ ներմուծել Թաւրիզ օտարազգի հիւպատոսարանների և հաստատութիւնների ու հպատակների կարիքների, ինչպէս նաև քաղաքի խաղաղ ազգաբնակութեան համար։ Այդ պատճառով ռուսաց հաւատարմատարին պատուիրված է յայտնել պարսից կառավարութեան, որ եթէ յիշեալ պահանջըն անմիջապէս չը կատարվի, Ռուսաստանը հարկադրված կը լինի իւր կողմից վճռական միջոցներ ձեռք առնել զինուորական ոյժով Թաւրիզ տանող ճանապարհները բանալու՝ այնտեղ ուտեստեղէն ներմուծելու և ռուսահպատակներին ու այդ քաղաքի օտարազգի հաստատութիւններն ու հպատակներին պաշտպանելու համար։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 7 ապրիլի

Օրվայ ընթացքում Թաւրիզի գլխաւոր հիւպատոսից նոր տեղեկութիւններ են ստացվել, որոնք չափազանց յուզիչ կերպով են ներկայացնում իրերի դրութիւնը այդ քաղաքում, ի միջի այլոց քաղաքի քաղցած ազգաբնակութեան ու ֆէդայիների որոշման մասին՝ մօտիկ ապագայում յարձակվելու ռուսական և անգլիական հիւպատոսարանների վրա։ Նոյնանման տեղեկութիւններ ստացել է նաև մեծ-բրիտանական կառավարութիւնը, որը իր կողմից յայտնել է կայսերական կառավարութեանը, որ ցանկալի է մի զօրամաս ուղարկել Թաւրիզ, որպէսզի այդպիսով հնարաւորութիւն տրվի այդ քաղաքից հեռանալ ցանկացող օտարերկրացիներին դուրս գալու անարգել։ Ի նկատի առնելով այդ բոլորը, Բարձրագոյն հաճութեամբ Նորին Մեծութեան Կովկասի Փոխարքային առաջարկված է անյապաղ բաւականաչափ ուժեղ զօրամաս ուղարկել Թաւրիզ այդ քաղաքում գտնվող ռուսաց և օտարերկրեայ հաստատութիւններն ու հպատակներին պաշտպանելու և նրանց հաց մատակարարելու խընդիրը ապահովելու նպատակով, նմանապէս Թաւրիզի և Ջուլֆայի միջև հաղորդակցութիւնը պահպանելու համար։ (Հ. Գ.)

—

Թաւրիզ, 7 ապրիլի

Քրիստոնեաները պատրաստութիւններ են տեսնում ինքնապաշտպանութեան համար։ Անգլիական հպատակները հեռագրով խնդրեցին Գրէյին միջոցներ ձեռք առնել իրանց պաշտպանութեան համար։ Ռուսները, ի նկատի առնելով կրիտիքական դրութիւնը, կենտրօնացան հիւպատոսարանում։ Շուկան, ռուսական և անգլիական բանկերը փակվեցին։ Այսօր ֆէդայիները փորձ արեցին տիրել Ղարամալիքում գտնվող հացի պահեստներին։ Սպանված է ամերիկական միսիօնար Բաւսկերվիլլը, որ ղեկավարում էր յարձակում գործող ֆէդայիներին։ Էյն-ուդ-Դովլէն առ այժմ չէ գործում։ Թաւրիզում հաց չը կայ։ Արիւնահեղ անկարգութիւնների վտանգը մօտենում է։ (Հ. Գ.)

—

Թէհրան, 7 ապրիլի

Ռուսաստանի և Անգլիայի դիպլօմատիկան ներկայացուցիչների լուրջ առաջադրութիւնների հիման վրա շահը այսօր համաձայնվեց վեցօրեայ խաղաղութիւն կայացնել Թաւրիզի մօտ, որով կարծվում է, որ հնարաւորութիւն կը տրվի մատակարարել քաղաքին ուտեստի մթերքներ և այդպիսով արգելք լինել յուսահատված ազգաբնակութեանը յարձակում գործելու հիւպատոսարանների վրա։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 7 ապրիլի

Թէհրանից և Թաւրիզից ստացված տեղեկութիւններից երևում է, որ շահը ռուսական և անգլիական միսսիաների առաջադրութեան համաձայն, հեռագրով հրամայել է Էյն-ուդ-Դովլէին վեցօրեայ խաղաղութիւն կայացնել, որի ընթացքում որոշ քանակութեամբ հացի պաշար կը մացվի քաղաք։ Այդ լուրը խաղաղարար կերպով ներգործեց Թաւրիզի ազգաբնակութեան վրա։ Թշնամական գործողութիւնները դադարեցին։ Տեղական անջումանը խնդրեց հիւպատոսներին երկու միսսիաներին յայտնել իրանց

ջերմ գոհունակութիւնը միջամտութեան համար։ Ռուսաց վաճառականութեան աւագ Նազարբէգեանը և անգլիական փոխ-հիւպատոս Ստիվենսը գնացին Վասմինջ պայմանաւորվելու Էյն-ուդ-Դովլէի հետ ուտեստի պաշարեղէններ քաղաք ուղարկելու մասին։ (Հ. Գ.)

—

Լօնդօն, 7 ապրիլ

Րէյտէրի տեղեկութիւնների համաձայն, Պարսկաստանի վերաբերեալ անգլօ-ռուսական միահամուռ ծրագրի բոլոր մանրամասնութիւնները այժմ որոշվել են Պետերբուրգում՝ անգլիական դեսպանի և Իզվոլսկու միջև։ Յուշագրի բնագիրը ուղարկված է Լօնդօն, որպէսզի Գրէյը հաստատէ։ Նրա մէջ մանրամասնաբար խօսվում է այն քայլերի մասին, որպիսիները մտադիր են անել երկու կառավարութիւնները շահին խորհուրդներ տալու գործում։ Վերապահելով իրանց հպատակների ապահովութեան և շահերի պաշտպանութեան իրաւունքը, երկու պետութիւններն էլ միևնոյն ժամանակ մտադրութիւն չունեն հետևել Պարսկաստանի ներքին գործերին միջամտելու քաղաքականութեան։ Գիտակցելով օր-աւուր աճող վտանգը, Մեծ-Բրիտանիան և Ռուսաստանը լըրջօրէն պնդում են շահի առաջ, որ վերահաստատէ սահմանադրական կազմը վերստին. մատնանշում են, որ քանի նոր մէջլիս գումարված չէ, երկու կառավարութիւններից և ոչ մինը կարող չեն լինի աջակցել շահին կամ ֆինանսական օգնութիւն ցոյց տալ։ Թէհրանի դեսպաններին հեռագրով հրահանգներ են տրված, որ համապատասխան առաջադրութիւններ անեն շահին։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 7 ապրիլ

Նկատի առնելով, որ, ինչպէս հաղորդում են, Թաւրիզում հանգստութիւն է տիրել շահի կարգադրութեան պատճառով՝ դադարեցնել պատերազմական գործողութիւնները վեց օրով և պաշարված քաղաքին մատակարարել ուտեղէններ, Կովկասի Փոխարքայ կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկօվին առաջարկվեց, ցնոր կարգադրութիւն, դադարեցնել այն զօրաբանակի առաքումը սահմանի վրայով, որ գնալու էր Թաւրիզ, չը կանգնեցնելով սակայն նրա պատրաստութեան միջոցները յետագայ բարդութիւնների դէմ։ (Հ. Գ.)

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Լօնդօն, 7 ապրիլ

Րէյտէրին հեռագրում են Թաւրիզից. «Սաթթար-խանը արշալոյսին բաւական յաջող յարձակում գործել Շուջա-ուդ-Դովլէի զօրքերի վրա։ Հազարաւոր կանայք և երեխաներ հաց են աղերսում»։ (Հ.Գ.)

—

Նիշաբուր, 22 մարտ

Դրութիւնը դարձեալ նոյնն է. կրկին խնդիրքներ՝ ուղղված Նայիր-ուդ-Դովլէին՝ հակահարկահան իմաստով։

Այսօր լսում ենք, որ Նահանգապետը կանչել է տուել գիւղական տանուտէրներին, կեղեքիչ աղաներին և խիստ հրամայել է, որ իւրաքանչիւրը իրաւունք չունենայ աւելորդ տուրքեր հաւաքելու գիւղացուց։ Ասում են՝ մի քանի յայտնի կեղեքիչների ճիպոտի է կապել տուել և սպառնացել է հակառակ դէպքում անպայման գլխատել տալ։ Գիւղերից քաղաք հաւաքված գանգատաւորները այսօր առաւօտվանից ցրըվել են։

Այսօր առաւօտեան ժամը 8-ին քաղաք մտան 100 ձիաւոր պարսիկ կօզակ. թէ որտեղից էին գալիս այդ օգնական ձիաւորները, չը կարողացանք ճիշդը իմանալ. ինչպէս ասում են, մեծ զօրք է հաւաքվելու այստեղ, Նայիր-ուդ-Դովլէի հետ միասին Մէշեդ գնալու համար։

23 մարտ

Այս բոպէիս կարդացի Մէշէդից գրված մի նամակ, որով յայտնում են, որ այնտեղ քաղաքում դրութիւնը բոլորովին լարված է և կռիւ է տեղի ունեցել սահմանադրականների և կառավարական զօրքի միջև. երկու կողմից էլ կան սպանվածներ, ի թիւս որոց ռումբ գցելու ժամանակ սպանված է նաև մի վրացի։

Այսօրվայ՝ Մէշեդից այստեղ եկած պօստի սայլով դէպի Թէհրան մեկնեց մի վրացի, զինված անգլիական նոր սիստեմի հրացանով։ Նա ինչպէս պատմում էր, Մէշէդում սպանված վրացին իր ընկերներից է եղել և այդ պատճառով այնտեղում գտընվող բոլոր վրացի տղերքը փախել են զանազան վայրեր։

24 մարտ

Ամսիս 24-ին Նայիր-ուդ-Դովլէն մի հեռագրով դիմել է Թէհրան շահին, որ ինքը անկարող է Մէշեդ գնալ, եթէ իր հետ 1500-ից բաղկացած օգնական զօրք չը լինի։ Հաստատ աղբիւրից տեղեկացայ, որ շահը այդ առիթով հեռագիր է տուել հետևեալ կերպով. «Ուղարկվեց 400 կօզակ և 2 լեռնային թնդանօթ. շարունակ տեղեկութիւն տուր. աշխատիր շարժումները ճնշել Խորասանում»։

Երեկոյեան դարձեալ այստեղ հասաւ 200 կառավարական զօրք։ Այժմ այստեղ հաւաքված զօրքի թիւը հասնում է 600-ի. ասում են՝ արդէն Մէշեդից ճանապարհված են մօտ 100-ի չափ կառավարական զինուորներ, որոնք վաղը այստեղ կը լինեն։

Քաղաքումս յամառ լուր է տարածված, որ Մէշեդից այստեղ են եկել 4 հոգի պարսիկ տէրօրիստներ՝ Նայիր-ուդ-Դովլէին սպանելու համար. այս առիթով Նայիր-ուդ-Դովլէն պարսիկներին իր մօտ չէ ընդունում։ Նա ապրում է շարունակ անգաբանում։

Իքս

—

Էնզելի, 4 ապրիլ

Յունվ. 26-ին Րաշտում կատարված յեղափոխական յայտնի յաղթանակից մինչև օրս Գիլանում սահմանադրականների կողմից որևէ վատ վերաբերմունք չէ եղած դէպի օտարահպատակները, մանաւանդ դէպի ռուսները։ Վտանգ չը լինելով հանդերձ, մարտի սկիզբները 50 կօզակ եկաւ Րաշտ՝ իբր թէ ռուս. հիւպատոսին և հպատակներին պաշտպանելու։ Հազիւ ժողովրդի վհատութիւնը անցել էր, մարտի 27-ին Էնզելի մտաւ «Կրասնօվօդսկ» պատերազմականնաւը և, առանց իր սահմանում կանգ առնելու, մօտեցաւ մաքսատան և նրա առաջ խարիսխ ձգեց։ Այսօր էլ եկաւ «Գեօկ-Թափէ» նաւը. ինչպէս լսում ենք, այս գիշեր կամ վաղը մի այլ նաւ էլ պիտի գայ զօրքով։ Թէ ինչ է պատճառը, այդ գաղտնի է պահվում։ Միայն սա պիտի նկատել, որ նման մի ցոյց էլ եղաւ մէջլիսը—պարսկական պարլամենտը—ցրելու ժամանակ։

«Գեօկ-Թափէն» տեղ հասնելուց մի ժամ յետոյ յայտարարեց, որ այսուհետև պիտի խուզարկվեն Ռուսաստանից ժամանող և Ռուսաստան գնացող բոլոր նաւերը նոր եկած ժանդարմների ձեռքով, որոնք նաւումն են լինելու միայն։

Հաւանօրէն՝ այդ խուզարկութիւնը զէնքի և երթևեկող յեղափոխականներին բռնելու համար կը լինի։ Լուր կայ, որ Աստարայի վրա յարձակվելու է Արդաբիլի դատաւոր Թաշիր-ուլ-Մուլքը 3—4000 շահսօվաններով։ Այնտեղի յեղափոխականներին օգնելու համար՝ պատրաստված էր գնալու մի խումբ. ինչպէս երևում է, պէտք է յետաձգվի և, ստիպված, ցամաքի ճանապարհով պիտի գնան Աստարա։

Սահմանադրական շարժմանը մեծ վտանգ է սպառնում։ Մազանդարանի կողմից էլ, ասում են, գալիս է մեծ քանակութեամբ վրանաբնակ թիւրքմէնների հօրդան, իսկ Ղազվինի կողմից՝ շահի կանոնաւոր զօրքը՝ սահմանադրական շարժումը ճնշելու համար։

Այսօր Րաշտի ռուսաց հիւպատոսը գնաց Թէհրան՝ երևի նոր հրահանգներ ստանալու իր դեսպանից։ Րաշտ գնացած քարկարեցի սէիդ Աշրաֆը վերադարձել է՝ Աստարա գնալու համար։ Թաւրիզից 2 ամիս կը լինի՝ նամակագրութիւնը դադարած է. թէ ինչ է կատարվում, ոչ ոք չը գիտէ։

Սիփէհդարը մտադիր էր այսօր գնալ Ղազվինի ճանապարհի դիրքը, բայց յեղափոխականները թոյլ չեն տուել, համոզված լինելով, որ եթէ քաղաքից դուրս գայ, թէ քաղաքը կառավարող չի լինի և թէ... Լուր է տարածվել, թէ Ղազվինի ճանապարհների դիրքերում երէկ կռիւ է եղել. որքան ճիշդ է՝ չը գիտենք. մանրամասնութիւնը պակասում է։

Հրաչիկ

ԹԻՒՐՔԻԱ ԵՒ ԲՈՒԼՂԱՐԻԱ

—

Կ. Պօլիս, 6 ապրիլ

Կէսօրվայ ժամը 1-ին ստորագրվեց թիւրք-բուլղարական համաձայնութեան արձանագրութիւնը։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 6 ապրիլ

Առաւօտեան ժամը 11-ին արտաքին գործերի մինիստր Իզվոլսկին և բուլղարական կառավարութեան ներկայացուցիչներ՝ մինիստրներ Պապրիկովը և Սալաբաշեվը ստորագրեցին ռուս-բուլղարական համաձայնութեան արձանագրութիւնը Թիւրքիայի հետ Բուլղարիայի դրամական հաշիւներն աւարտելու մասին։ Այս համաձայնութեան բովանդակութիւնը բայց և այնպէս պէտք է ենթարկվի ռուսաց և բուլղարական կառավարութիւնների վերջնական հաւանութեան։ (Հ. Գ.)

—

Սօֆիա, 7 ապրիլ

Բուլղարական գործակալութիւնը հաղորդում է, որ երէկ ցերեկով Կ. Պօլսում Րիֆաթ փաշան ստորագրեց այն արձանագրութիւնը, որով Թիւրքիան համաձայնվում է ճանաչել նոր քաղաքական դրութիւնը Բուլղարիայում։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 7 ապրիլ

Սօֆիայից հաղորդում են «Կորրեսպօնդենց Բիւրօյին», որ բուլղարական կառավարութիւնը այսօր կը տեղեկացնէ Բեռլինի դաշնագիրը ստորագրող բոլոր պետութիւնների ներկայացուցիչներին՝ Բուլղարիայի ու Թիւրքիայի միջև կայացած համաձայնութեան ու արձանագրութիւնը ստորագրելու մասին։ Մինիստր-նախագահը այսօր այցելեց եռապետեան դաշնակցութեան ներկայացուցիչներին և շնորհակալութիւն յայտնեց միջնորդութեան համար։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 7 ապրիլ

Թիւրքաց կառավարութիւնը տեղեկացրեց ռուսաց կառավարութեան, որ Թիւրքիան և Բուլղարիան համաձայնութեան եկան բոլոր հարցերի վերաբերութեամբ, որոնց լուծումից կախված կը լինէր, որ Թիւրքիան իր համաձայնութիւնը տայ բուլղարական անկախութեանը։ Որովհետև այդ համաձայնութեան մէջ նկատված է, որ թիւրքաց կառավարութիւնը յայտնում է, որ կընդունի իր կողմից Բուլղարիայի քաղաքական նոր կացութիւնը, ռուսաց կառավարութիւնը յանձնեց բեռլինեան դաշնագրութիւնը ստորագրած պետութիւններին կից պաշտօնավարող իր ներկայացուցիչներին յայտնել նրանց, որ, իր կարծիքով, եկել է ժամանակը անյապաղ ճանաչելու Բուլղարիայի անկախութիւնը։ (Հ. Գ.)

—

Բեռլին, 7 ապրիլ

Պաշտօնապէս հաղորդվում է, որ Գերմանիան և Աւստրօ-Ունգարիան հնարաւորութիւն չունեն մինչև արևելեան երկաթուղիների ընկերութեան վարձատրութեան հարցի լուծումը ընդունել Բուլղարիայի անկախութիւնը միւս պետութիւնների հետ միասին։ (Հ. Գ.)

—

Պետերբուրգ, 7 ապրիլ

Բուլղարիայի անկախութիւնը ճանաչելու առիթով Թագաւոր Կայսրը այսօր Ֆերդինանդ թագաւորին ուղարկեց հետևեալ հեռագիրը. «Անսահման ուրախութեամբ ողջունում եմ ձերդ մեծութեան և բուլղար ժողովրդին իմ և համայն Ռուսաստանի սըրտին մօտ Բուլղարիայի անկախութեան առիթով։ Թող Աստուած օրհնէ ձեր տոհմը և ձեր ժողովրդին ապագայ բարգաւաճութեան և խաղաղ աշխատանքի համար»։ (Հ. Գ.)

—

Վիէննա, 6 ապրիլ

«Կոր. Բիւրօյին» հեռագրում են Սօֆիայից. «Ազգայնականութեան՝ առանձնապէս օֆիցերների միջև օրէցօր ուժեղ պրօպագանդա է մղվում, որ Բուլղարիան միջամտէ թիւրքական գործերին։ «Վեչերնայա Պօչտա» լրագիրը պահանջում է, որպէս զի Եւրօպան Բուլղարիային մանդատ տայ Թիւրքիայում կարգուկանոնը վերականգնելու համար։ Կիսապաշտօնական «Վրէմեա» թերթը յայտնում է, որ եթէ չյաջողվի շուտով վերջ դնել Թիւրքիայի այժմեան անիշխանութեան, այն դէպքում Բուլղարիայի վրա պարտականութիւն է ընկնում մարդկութեան և սեփական կենսունակ շահերի տեսակէտից վերահաստատել կարգ ու կանոնը։

«Ֆերդինանդ թագաւորն ընդունեց ռուսաց դիպլօմատիական գործակալին։

«Պատգամաւորական շրջաններում այսօր սպասում են, որ կաբինէտը կընկնի»։ (Հ. Գ.)

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

Վիէննա, 6 ապրիլ

Երէկ, բազմամարդ ժողովրդի ներկայութեամբ, Շէնբրուննում Վիէննայի քաղաքային վարչութիւնը շնորհակալութիւն յայտնեց ազգաբնակութեան կողմից կայսրին՝ խաղաղութիւնը պահպանելու համար։ Քաղաքագլուխը դիմելով կայսրին յայտնեց, որ Աւստրիայի բոլոր ժողովուրդները և զօրքը պատրաստ են պաշտպանել հայրենիքը, շնորհակալութիւն յայտնեց կայսրին խելացիութիւն և պատերազմի առաջն առնելու միջոցներ երևան հանելու համար։

Կայսրը սրտանց շնորհակալութիւն յայտնեց արտայայտած զգացմունքների համար և ասաց. «Մեզ համար լուրջ ժամանակներն անցան։ Ես անսահման գոհունակութեամբ եմ լցված, որ միապետութեան համօր ազգաբնակութեան հայրենասիրութիւնը, նաև իմ քաջասիրտ զօրքի ինձ համար ուժեղ պատուանդան լինելու պատրաստակամութիւնը հնարաւորութիւն տուին խաղաղութիւնը պահպանել, որովհետև անգամ արդար պատերազմը բազմաթիւ զոհեր է պահանջում»։ Այնուհետև Վիէննայի երգեցիկ խումբը երգեց շատ հայրենասիրական երգեր։ 70 հազարից բաղկացած ամբոխը կայսրի պատուին աղաղակում էր «հօխ»։ Տօնակատարութիւնն անցաւ առանց միջադէպի։ (Հ. Գ.)

Վիէննա, 7 ապրիլ

«Կորրեսպօնդենց Բիւրօյին» հեռագրում են Կ. Պօլսից. «Աւստրօ-Թիւրքական համաձայնութեան վերաբերեալ արձանագրութեան վաւերացման համար մօտերի փոխանակութեան նիստը նշանակված է առաջիկայ երկուշաբթի։ Սալօնիկում և այլ տեղերում կալանաւորված են մի քանի պահպանողականներ ու լիբերալներ»։ (Հ. Գ.)

—

Բագուի լրագիրներում կարդում ենք հետևեալը. «Մանջուրական հարցի՝ անորոշութեան հետևանքները սկսում են երևան գալ։

«Չինական ազգաբնակութեան շրջանում կրկին նկատվում են այնպիսի յուզմունքներ, ինչպիսին կար յայտնի բօքսերական ապստամբութեան սկզբնաւորութեան նախօրեակում։

«Չինարէն լեզուով հրատարակվում ու ցըրւում են թռուցիկներ, կոչ անելով ազգաբնակութեանը ոչնչացնել օտարերկրացիներին։

«Չինացիների վերաբերմունքը դէպի ռուսները թշնամական են։

ՊՕԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

—

Կ. Պօլիս, 31 մարտ

Պօլիսը շարժման մէջ։ Կէս գիշերուընէ սկսեալ բոլոր զինուորները ոտքի վրայ են։ Անհագին բազմութիւն Այա-Սօֆիայի հրապարակին վրայ։ Ո՛չ մէկ օֆիցեր՝ զինուորներու գլուխը։ Կըսուի թէ շատ օֆիցերներ սպանուած են և կամ շղթայակապ՝ զինուորական պաշտօնատուններու մէջ անգործութեան դատապարտուած են։

Առտուն կանուխ, կըսուի, զինուորներու բաղխում մը տեղի ունեցած էր և, հաւանաբար, հարիւրէ աւելի կորուստ։ Օֆիցերներու դէմ ծայր-աստիճան կատաղութիւն զինուորներու մէջ։ Եթէ ճշմարիտ է ասիկա, այդ բուռն գայրոյթը պէտք է ուղղուած ըլլայ սօս. կոմիտէի դէմ, որովհետև բոլոր օֆիցերները կոմիտէական էին ցայսօր։

Կէս օր։ Այս բոպէիս մինչ այս տողերը կը գրեմ, առնուած տեղեկութեանց համեմատ, 50,000-էն աւելի զինուորական բազմութիւն մը կայ Այա-Սօֆիայի հրապարակին վրայ։ Պարլամենտի պալատները, աթոռները ջարդ ու փշուր եղած են։ Ահմէդ Րիզան ու «Թանինի» խմբագրապետ՝ Հիւսէին Ջահիդ կը փնտռուին։ Խօտիւ կը պահանջուի, որ ատոնք մէջտեղը բերուին ու նետուին կախաղանի չուաններուն մէջ։

Հիլմի փաշայի դահլիճը տապալած։

Տակաւին մինչև այս բոպէիս՝ կարելի եղած չէ ճշտել թէ ինչ է շարժումը և ինչ ուղղութեամբ պիտի քալէ։ Ահեղ պատրաստութիւն. սուինները քաշուած, զինուորները դէմ զիմաց կեցած կը սպասեն։ Առտուընէ մինչև կէսօր կամուրջը բացուած էր՝ Կ. Պօլսի և Ղալաթիոյ հաղորդակցութիւնը ընդհատելու համար։ Կամուրջի երկու կողմն ալ թնդանօթներով զինեալ։

Օֆիցեր մը, որ կամուրջին վրայ ամբոխին առջև կը խօսի եղեր իբրև ատենաբան, անակնկալ գնդակով մը փռուած է գետին։

Շարժումին մէջ կան այնպիսի նշաններ, որոնք ցոյց կուտան, թէ ատոնք ուղղուած են օսմանեան կոմիտէի դէմ, և նպաստաւոր են ազատական կուսակցութեան։ Կան նաև այնպիսի նշաններ ալ, որոնք մատնանիշ կընեն թէ երկու հակառակամարտ կուսակցութեանց բաղխումներուն մէջ պիտի շահի երրորդ կուսակցութիւն մը, իր ծագումով անհեղին, Իթթիհադ Մուհամմէդիէ, որ կը ձգտի, սահմանադրութեան տեղ, շէրիաթի տիրապետումը ձեռք բերել։

Աս թէ ան, ինչ ալ ըլլայ, «Թանինի», կոմիտէի և Ահմէդ Րիզայի անհեռատեսութիւնը, ազգայնամոլութիւնը, Հասան Ֆէհմիի չարաչար սպանութիւնովը ստեղծեցին քաղաքական շփոթ մը, որ չի գիտցուիր թէ ինչ լուծում պիտի ստանայ։

Քեամիլ փաշա Բարձրագոյն Դուռը հրաւիրուած։ Դեսպանական բոլոր մարմինը հաւաքուած նոյն տեղ։

Շուկան փակ։ Ժողովուրդին դէմ քաղաքավարի ընթացք զինուորներու կողմէ։ Սպարապետին դէմ հակառակութիւն, դըժգոհութիւն. ոստիկանութեան մինիստրը արգելքի տակ առնուած։

Դժբաղդաբար արդարացաւ ինչ որ ասկէ առաջ Քեամիլ փաշա, իր հրապարակային յայտարարութեան մէջ, ըսած էր զինուորական անկարգութեան մասին։ Կոմիտէն թող տեսնէ, թէ ինչպէս անկարգապահութիւնը շուտով մէջտեղը ելաւ իր բոլոր ազդեցութիւնովը։

Քաղաքը վախի մէջ։ Կը սպասենք տեսնել թէ ինչ վախճան պիտի առնեն այդ շփոթութիւնները։

Նամակս փակելէ առաջ լուր առի, որ Գր. Զօհրապը կուզեն ընտրել երեսփ. ժողովի դեր նախագահ։

Շահէն

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

—

Թիֆլիսի նահանգական դատարանին էին յանձնված Իվան. Սերգ. Տագեանը, 23 տարեկան, և Թիֆլիսի առևտրական բանկում ծառայող Րօբերտ Պաւ. Կուպչին, 62 տարեկան, որոնք մեղադրվում էին հետևեալում. 1908 թ. սկիզբներին Թիֆլիսում զանազան բանկերից խաբերայութեամբ փող ստանալու նպատակով, իրար մէջ համաձայնութիւն կայացնելով, յիշեալ անձինք գողացել են Թիֆլիսի առևտրական բանկից փող փոխադրելու 18 բլանկներ, որոնցից մէկը—6500 րուբլու. Նրանք կեղծել են բանկի կառավարիչ Ալիխանովի, դիրեկտոր Թամամշևի, գանձապահ Եաշնիկովի և հաշւապահ Քալանթարեանի ստորագրութիւնները. այդ բլանկը կազմել են Մոսկվայի գիղջային բանկի վրա՝ Գարեգին Սա. Նիկողոսովի անունով։ Տագեանը յիշեալ 6500 ր. բլանկը ներկայացնում է Մոսկվայի գիղջային բանկի Տուլայի բաժանմունքին, ցոյց տալով գանձապահին կեղծված մշտական-անցագիր Գարեգին Նիկողոսովի անունով, և ստանում է յիշեալ գումարը, ստորագրելով Գարեգին Նիկողոսովի ազգանունը։ Տագեանը, բացի դրանից, մեղադրվում է Գարեգին Նիկողոսովի անունով կեղծ անցագիր կազմելու մէջ։

Այդ գործը քննվեց երկուշաբթի, ապրիլ 6-ին, Թիֆլիսի նահանգական դատարանի քրէական II բաժանմունքում։

Մեղադրեալներից իրան մեղաւոր ճանաչեց միայն Տագեանը, իսկ Կուպչինը՝ ոչ։

Էկսպերտների քննութիւնը Կուպչինին մեղաւոր չը ճանաչեց։ Նահանգական դատարանը Կուպչինին արդարացրեց, իսկ Տագեանին դատապարտեց բանտարկութեան մի տարի և երեք ամսով։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Շաբաթ, ապրիլի 4-ից, Կովկասի Փոխարքայի խորհրդում, սկսվել է քննութիւնը հայ-լուսաւորչական եկեղեցական-ծխական դպրոցների կանոնադրութեան այն նախագծի, որ կազմեց Փոխարքայի կարգադրութեամբ նշանակված յատուկ մասնաժողովը գաղտնի խորհրդական Հակկէլի նախագահութեամբ։

◆ Թիֆլիսում բացվելիք Կովկասի պօլիտեխնիկումի (տեխնիքական բաժանմունքներով) օգտին մինչև այժմ ստացվել և պահվում է պետական բանկում 279,633 րուբլի 55 կոպ.։

◆ Դաղստանի զինուորական նահանգապետը Կովկասի Փոխարքայի առաջ միջնորդութիւն է յարուցել, որ պետական գանձարանից 2354 ր. 75 կոպէկ տրվի անբերրիութիւնից վնասված Աւարի վիճակի Պագատա և Ուղդալ-րօսօ գիւղերին։

◆ Ապրիլի 6-ին վախճանվել է Թիֆլիսում ոչ միայն վրաց, այլ և առհասարակ կովկասեան հասարակութեանը քաջ ծանօթ հասարակական գործիչ գեն.-մայոր Խրիստաֆոր Իոս. Մամացևը, որ մասնակցում էր տեղական պարբերական հրատարակութիւններին և յայտնի էր իր տնտեսագիտական յօդուածներով։

◆ Մօտ օրերս Փոխարքայի գիւանատունը կարգադրել է վրայ դրամատիկ խմբի ռեպերտուարից հանել Լէօնիդ Անդրէևի «Մեր կեանքի օրերը» (Дни нашей жизни) պիէսը։

◆ Ինչպէս լսում ենք, այսօր, ապրիլի 9-ին նշանակված տիկ. Սիրանոյշի հրաժեշտի ներկայացումը յետաձգված է։

◆ Յիշեցնում ենք Թիֆլիսի հայ հասարակութեանը, որ այսօր, երեկոյեան ժամը 7½-ին, կը կայանայ Հայոց Ազգագրական Ընկերութեան հրապարակական նիստը և Գ. Լևոնեանի բանախօսութիւնը հայ աշուղների մասին։ Այս նիստ-երեկոյթն անշուշտ հետաքրքրական է լինելու թէ բանախօսութեան հարուստ ծրագրով և թէ աշուղութեան ու արևելեան երգերի ու եղանակների ցուցադրումով, որի համար յատկապէս հրաւիրված են աշուղներ և երաժիշտ երգիչներ։

◆ Թիֆլիսի ոստիկանապետի ապրիլի 5-ի կարգադրութեան մէջ ասված է, որ, Թիֆլիսի նահանգական վարչութեան որոշման համաձայն, I քաղաքամասի պրիստաւի օգնական պաշտօնակատար Տէր Մարտիրոսեանի դէմ նախնական քննութիւն է նշանակված։

◆ Թիֆլիսի նահանգական ատեանը հաստատել է Զուբալովի ժողովրդական տան կից գործող «ռուսաց դրամատիկական խըմբակի» և ֆրանսերէն լեզու տարածող ընկերութեան կանոնադրութիւնները։

◆ Ժողովրդական համալսարանների ընկերութեան մահմեդական սեկցիային կից կազմվել է թուրք դրամատիկ սիրողների խմբակ՝ Զուբալովի ժողովրդական տանը թուրքերէն ներկայացումներ տալու համար։

◆ Բանտից ազատել են Թիֆլիսում ձերբակալված դասախօս Իլիա Նակաշիձէին և «Դրօեբա» լրագրի աշխատակից Մ. Խուցիևին։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը որոշել է գանգատ ներկայացնել կառավարական սենատին նահանգական ատեանի այն որոշման դէմ, որով վերջինս մերժել էր տալ տարեկան 1,300 ր. գաղտնի ոստիկանութեան համար բնակարան վարձելու։

◆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչութիւնը դիմել է Թիֆլիսի էլեկտրաքարշի վարչութեանը, առաջարկելով հաղորդել իրան, թէ անօնիմ ընկերութիւնը երբ է մտադիր Աւճալեան ձիաքարշը փոխարինել էլեկտրաքարշով։ Փոխարինելու ժամանակամիջոցը նոր պայմանագրով լրանում է ներկայ տարվայ օգոստոսին։

◆ Կովկասի շերամապահական կայարանում սկսվել են արդէն մեղուաբուծութեան և շերամապահութեան գործնական աշխատանքները. ընդունելութիւնը շարունակվում է։

◆ Կովկասի զինուորական շրջանի կարգադրութեան համաձայն, Միքայէլեան բերդից և Բաթումի քաղաքի բերդային շրջանից կօմենդանտ գեն.-մայոր Բաուէրը ապրիլի 1-ից վերացրել է պաշարողական դրութիւնը։ («Б. Н.»)

◆ Քաղաքային վարչութիւնը որոշել է մինչև ապրիլի վերջը նոր սակագին չը մտցնել ոչխարի մսի համար։

◆ Այսօր նշանակված է քաղաքային սանիտարական-բժշկական մարմնի նիստը։

◆ Ինչպէս լուր է տարածված քաղաքումս, իր պաշտօնից հրաժարվում է Թիֆլիսի պօստ-հեռագրական գրասենեակի կառավարիչ Կ. Լինդէնը։ Նրա տեղ նշանակվելու է ինժեներ Իվանօվը։

◆ ԻԳԴԻՐԻՑ հաղորդում են մեզ, որ ամսիս 6-ին այնտեղ կատարվել են խուզարկութիւններ և ձերբակալութիւններ։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ «Մեդվէդ» հիւրանոցի տէր Ալէքսանդր Եգօրօվի բնակարանից ապրիլի 5-ին, նրա բացակայութեան ժամանակ, կեղծ բանալու օգնութեամբ գողացել են 450 րուբլու ոսկեղէն և արծաթեղէն։ Կասկածով ձերբակալված է հիւրանոցի սպասաւոր Իլիա Ջափարիձէն։

◆ Ապրիլի 7-ին Նախալօվկայում գտել են Թիֆլիսեցի Յարութիւն Սարգսեանին, 16 տարեկան, սպանված։ Սպանութեան հեղինակներն անյայտ են։

◆ Ապրիլի 7-ին Օրբելիանու բաղնիքի կապալառու Վարդան Ջիկվանիձէի բնակարանից անյայտ մարդիկ գողացել են ոսկէ ժամացոյց 400 րուբլու արժողութեան։

◆ Ապրիլի 7-ին, երեկոյեան ժամը 9 1/2-ին, յայտնի գող-գրպանահատ Ասատուր Աւետիսեանը Մարինսկայա փողոցում դանակով չորս վէրք է հասցնում տուն վերադարձող Սարգիս Տուրաշօվին, սակայն ոչինչ չը կարողանալով յափշտակել՝ դիմում է փախուստի, սակայն ձերբակալվում է։

◆ Թիֆլիսում որոնվում է վրաց գիմնազիայի 6-րդ դասարանի աշակերտ իշխ. Զէնօն Մակաեվը։

◆ Փոխարքայի կարգադրութեամբ, ապրիլի 8-ից զինւորները կրում են ամառային զգեստ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

6 ապրիլի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Օրվայ ընթացքում խոլերայով հիւանդացան չորս հոգի. մեռնողներ չը կան։

Թագուհի Կայսրուհի Մարիա Ֆեօդօրօվնան Գենուէից երէկ մեկնել է Յունաստան։

Բացվեց սլաւօն գործիչների համագումարը։ Պատգամաւորների թիւը 100-ից անցնում է։ Համագումարը բաժանվեց հինգ սեկցիաների։

ԿԱԶԱՆ։ Նահանգապետը քննութիւն նշանակեց քաղաքային վարչութեան մէջ։

ՎԱՐՇԱՎԱ։ Հռոմում սպանված անյայտ մարդը լեհական սօցիալիստական կուսակցութեան անդամ լեհ Էդմունդ Տարանտօվիչն է եղել, որ կառավարութեան ձեռքն էր յանձնել իր ընկերներից մի քանիսին և դարձեալ մտել էր կուսակցութեան մէջ։

ՄՕՍԿՎԱ։ Ֆաբրիկային բժիշկների համագումարը նիստերը ընդհատեց, նկատի առնելով իշխանութեան պահանջները՝ չը դուրս գալ հաստատված ծրագրի սահմաններից։

ՕԴԵՍՍԱ։ Պատմալեզուաբանական ընկերութեան կից վերաբացվեց սլաւօնական-բիւզանդական բաժինը։

ԿԻԼ։ «Շտէտտին» և «Լիւբէկ» յածանաւերը հրաման ստացան գնալ Կորֆու կղզին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Նէվան և ջրանցքները յայտարարվում են խոլերայից վտանգաւոր։ Խօլերայով հիւանդացաւ 1 հոգի։

ԲԱԳՈՒ։ Գիշերս «Կովկասի Արծիւ» ռազմիկ խմբի կողմից մի քանի դրամաշորթներ կրակեցին տնատէր Պօպօվի բնակարանի վրա, որից սպառնալիքով պահանջվում է հազար րուբլի։ Ոչ ոքի հնար չեղան ձերբակալել։

ՌՕՍՏՕՎ Դ./Վ.։ Հանդիսաւորութեամբ բացվեց այգեգործութեան շրջանային ցուցահանդէսը։

ԿԻԵՎ։ Գիւղացիական գործիչների խորհրդակցութիւնը ցանկալի գտաւ շինական բանկերը շրջանային փոխատու-խնայողական գանձարանների վերածել։

ՏԱՄԲՕՎ։ Այսօր նահանգում վերացրին ուժեղացված դրութիւնը։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Յ. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԲԺԻՇԿՆԵՐԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Հիւանդների բաժանմունքով

Թիֆլիս, Ելիզավետինսկայա փ., 79, հեռ. 1026.

Հիւանդների ընդունելութիւն ամեն օր.

ՄԻՔ. ԱՂԱՋԱՆԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը միզատեռական, սիֆիլիսի և կաշուի հիւանդ. (երկուշ., չորեքշ., ուրբ.)։

Ի. Ն. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ—առ. ժ. 11—12-ը ջղային և ներքին հիւանդութիւններ։

Մ. Գ. ԿԻՄՕՆՏ—առ. ժ. 11—12-ը վիրաբուժական հիւանդութիւններ։

Ս. Ա. ԼԻՒՐԻ—առ. ժ. 11—12-ը քթի բգի և ականջի հիւանդութիւններ։

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ—առ. ժ. 10—11-ը ներքին և երեխաների հիւանդութիւններ։

Մ. Ե. ՄԶԱՐԷՈՒԼՕՎ—ցեր. ժ. 1—2-ը կաշուի և սիֆիլիսի հիւանդութիւններ (երեքշ., հինգշ., շաբաթ)։

Լ. Մ. ՄՕՆԻՆ—ցեր. 1—2-ը կանանց հիւանդ. և մանկաբարձ.։

Գ. Ա. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ—ցեր. ժ. 12—1-ը ներքին և երեխաների հիւանդութիւններ։

Բժշկութիւն էլեկտրականութեամբ, մասսաժով և հիպնօզով։ Միկրօսկօպիական, բակտերիօլօգիական և քիմիական հետազօտութիւններ։ Ծաղկի պատուաստումն։ Ծծմայրերի քննութիւն։ Վճարը խորհրդի համար 50 կօպէկ։ Օպերացիաները և համախորհուրդները ըստ համաձայնութեան։ Հիւանդների բաժանմունքը բաղկացած է թէ ընդհանուր և թէ առանձին սենեակներից։

(կ. ե. ու.) 236. 100—6

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

Հիմնված 1880 թ.

(Պուշկինսկայա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից

ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ՝

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սեֆիլիս) հ.։

Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9 1/2—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։

Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։

Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։

Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզատեռ.

Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Օ. Վ. ԳԵՅՑՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—12—1 ժ. անկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1 1/2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.։

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՕՎԻՉ—1 1/2—2 ժ. մանկաբարձութեան։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝

Օ. Վ. ԳԵՅՑՎՍԿԱՅԱ-ԷՆԳԵԼ—6—6 1/2 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.։

Ի. Ֆ. ՄԱՐՑԻՇԵՎՍԿԻ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.։

Վճարը 50 կ.։ Ջրաւորները ձրի։ Համախորհուրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ԲԺԻՇԿ

Ա. Մ. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ

Ներքին հիւանդութիւններ

Ընդունելութիւն ամեն օր { 11—12 ժ. առաւ. 5—6 ժ. երեկ.

Վելիամինօվսկայա փող., № 10.

(օ. մ.) 100—69

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

РУЖЬЯ,
РЕВОЛЬВЕРЫ
И ВСЕ ДЛЯ ОХОТЫ.
ПРЕЙСЪ-КУРАНТЪ МАГАЗИНА
Т-ва на паяхъ ОХОТНИЧІЙ ВѢСТНИКЪ

ВЫСЫЛ. БЕЗПЛАТНО.
Москва, Петровка, № 3.
Подпишитесь на журналъ
ОХОТНИЧІЙ ВѢСТНИКЪ
3 руб. въ годъ 60 №№
2000 рисунковъ 2 доп. премiи.

(8, 29) (М. 125905.) 274. 2—1

Լոյս տեսաւ

ՅԻՍՈՒՍԻ ԿԵԱՆՔԸ

Համառօտեց

ԵՐՈՒԱՆԴ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

էջ 88, գինն է 30 կօպէկ

Դիմել էջմիածին՝ Երուանդ վարդապետին։

(կ. չ. ու.) 282. 5—2

ՕՐՀՆԵՐԳ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ

«ԲԱՐԷ, ՔԱ՛ՆԻ ՀՐԱՇԱՓԱՌ...»

Ներդաշնակած (եւրօպակ. նօտաներով)

ՔԱՌԱՁԱՅՆ ԽԱՌՆ ԽՄԲԻ ՀԱՄԱՐ

ԳԻՆՆ Է 40 ԿՕՊ.

Դիմել երաժշտական և գրավաճառ (հ.) խանութներին։ 267 6—2

ՅՈՎՆԱՆ ՏԷՐ-ՎԱՐԴԱՆԵԱՆԸ

Տալիս է

ԱՆԳԼԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ ԴԱՍԵՐ

Հասցէն տեղեկանալ «Մշակի» խմբագր. գրասենեակից։

(օ. մ.) 288. 3—2

Լոյս տեսաւ երրորդ տպագրութեամբ

«ՋԱՐԿԵԱՐԻ ՔՆԱՐԸ»

անունով, շամախեցի Աբրահամ Մարտիրոսեանի՝ Զարկեար կոչված բանաստեղծի երգերի և բանաստեղծութիւնների ժողովածուն, նրա բարեբար Մայիֆի պատկերով և կենսագրութեամբ, և վաճառվում է Բագուի գրավաճառանոցներում, գինը—50 կօպ.։ Նոյն տեղերում նոյնպէս վաճառվում են.

1. «ՍՈՒԽԱԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ», լիակատար երգարան, 5-րդ տիպ, գինը 1 ր. 20 կօպ.։

2. «ԱՍՏՈՒԱԾ ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ», ամենքի ընթերցանութեան համար, գինը 10 կ.։

Օտարաքաղաքացիք դիմում են Բագու, յիշեալ գրքերի հրատարակչին, այս հասցէով՝ Протоіерею Григорію Григорянцъ, Баку.

Հրատարակիչը վերադիր վճարով գրքեր չէ ուղարկում։

(ե. հ.) 289. 2—2

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌԻԳԱՅՈՒՄ

1897 թ. 1888

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ՊԱՀԵՍՏԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Սօլօլակսկայա փող., № 4.

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒՄ Է ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ԵՒ ՀԱՏՈՎ

ՌԵԶԻՆԱՊԱՏ ԱՆԹԱՓԱՆՑԻԿ ՎԵՐՆԱԶԳԵՍՏՆԵՐ Արտասահմանեան նոր ձևի, պատրաստած անգլիական ամենալաւ կտորներից սկսած մինչև ամենաէժան կտորները.

ՌԵԶԻՆԱՊԱՏ ՊԼԱՇՉՆԵՐՋՈՒ ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ պարոնայք օֆիցէրների համար.

ՌԵԶԻՆԱՊԱՏ ԿՏՈՐԵՂԷՆՆԵՐ զանազան կարիքների համար.

ՌԵԶԻՆԻ ՍՊՈՒՆԳՆԵՐ

ՍԱՆՐԵՐ եղջերեայ ռէզինից

Հատավաճառութիւն աշխարհի ամենալաւ

ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ „ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“

(№ 4) 25—13

Անդրկովկասեան ֆաբրիկային պահեստ

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ“ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

1897 թ. 1888

Թիֆլիս, Սօլօլակսկայա փող., № 4.

Առաջարկում է չինուրիների կառուցման նմուշներ

„ՊՐՕՎՕԴՆԻԿ-ԼԻՆՕԼԷՈՒՄ“

ԱՄԵՆԱԼԱՒ ԾԱԾԿՈՑԸ ՅԱՏԱԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԼԻՆՕԼԷՈՒՄԸ ՓՈԽԱՐԻՆՈՒՄ Է

Պարկետին, յատակները ներկելուն, մօզայիկներին, գորգերին, զօրօժկաներին, կլէօնկաներին և այլն։

ԼԻՆՕԼԷՈՒՄԸ ԱՌԱՒԵԼԱԳՈՅՆ Է

Յատակը ծածկելու ուրիշ միջոցներից նրանով, որ պահպանում է յատակը խոնաւութիւնից և ցրտից, անթափանցիկ է, փոշի չէ առաջացնում, թեւուտներից չէ փչանում, ոտների ձայնը խլացնում է, շուտ է մաքրվում և ընդմիշտ գեղեցիկ է մնում։

ԼԻՆՕԼԷՈՒՄԸ, ՈՐՊԷՍ ԷԺԱՆ ԾԱԾԿՈՑ

Ամրութեան, յարմարութեան և գեղեցկութեան կողմից միանգամայն առաջին տեղն է բռնում մինչև օրս գոյութիւն ունեցող ծածկոցների շարքում, որի համար վկայում են «Պրօվօդնիկ» Ընկերութեան ստացած պարգևները և գովասանական թղթերը, ինչպէս ռուսաց, այնպէս և արտասահմանեան ցուցահանդէսներում։

ԼԻՆՕԼԷՈՒՄԻ

Նախահաշիւը և նկարները ուղարկվում են ըստ առաջին պահանջման։

(հ. կ.) 284. 8—2

Մանկաբարձուհի եւ մասսաժիստ

Հ. ՍԱՆԹՈՒՐԵԱՆ-ԴԱՒԹԵԱՆՑԸ

Ընդունում է ծնունդներ և բժշկում է բժշկի խորհրդով կանացի հիւանդութիւններ, սրսկում է կանանց, տղամարդկանց և երեխաների կաշուի տակ թէ իր և թէ հիւանդների մօտ մատչելի գնով։ Գաւառացիներին տալիս դիւրութիւն և խորհուրդներ կանանց հիւանդութիւնների վերաբերմամբ։

Ընդունելութիւնը ամեն օր ժամը 12—1-ը, իսկ կիրակի օրերը պատուաստում է ծաղիկ։ Հասցէն՝ Петхаинскій подъемъ № 4, д. Симонянца.

(հ. կ.) 51. 50—28

Լ. ԼԵԱԼԷ ՖԻ լաբօրատօրիայից Օրլէան քաղաքում (Ֆրանսիա).

ՉԱՂԱՆԱԼՈՒ

դէմ բոլորից ընդունված միջոց բժիշկ Դէշանի ԻՕԴԻՐԻՆԸ

(Iodhyrine du d-r Deschanp)

Առաջարկվում է բժիշկների կողմից իբրև փայլուն հետևանքներ ունեցող։

Բժ. Դէշանի Իօդիրինը ամենայայտնի միջոց է ներկայանում չաղանալու դէմ.

արագ և ազդու գործողութիւնը նկատվում է բժշկութեան հէնց նրա սկզբում։

Բժ. Դէշանի Իօդիրինը բոլորովին անվնաս է օրգանիզմի համար։

Գիրանալը հեռացնում է ատտիճանաբար ամենակարճ ժամանակամիջոցում։

Մի արկղի գինը, որ իր մէջ պարունակում է 60 դեղահատիկ, արժէ 4 ր. 25 կ.։

Վաճառվում է բոլոր դեղատներում և դեղագործ խանութներում։

Ռուսաստանում գլխաւոր ներկայացուցչութեան հասցէն՝ Торговый Домъ Люксембургъ и К-о, Варшава, Журавья, № 40.

(19,29,ապ.9,19,29) (В.20060) 233. 5—3